

Ilustracja 4. Cykl uprzedzeń i spinów, który ukrywa wyniki ujemne. Każda kropka oznacza próbę leków przeciwdepresyjnych – czarne kropki to badania z wynikiem ujemnym. Można zauważyć, że gdy przesuwamy się od lewej do prawej, negatywne badania znikają, a badania z wynikiem ujemnym: są publikowane znacznie rzadziej niż badania pozytywne, zostają zmienione w badania pozytywne przez zamianę wyników, zamieniają się w takie, które wyglądają na pozytywne, w stopniu łagodnym lub znacznym, i są znacznie rzadziej cytowane niż te z wynikiem dodatnim. Na końcu widać niemal same wyniki pozytywne. Za de Vries i in. (2018), „Psychological Medicine”.

Jak widzieliśmy w rozdziale 3, same uniwersytety często chronią oszustów naukowych przed konsekwencjami ich działań. W analizowanych tutaj słynnych przypadkach tama tajemnicy w końcu pękła i nazwiska oszustów – Diederika Stapela, Paolo Macchiariniego, Hwanga Woo-Suk, Jana Hendrika Schöna i wielu innych – ujrzały światło dzienne. Jednak w wielu przypadkach niewłaściwego postępowania badawczego na niższym szczeblu tożsamość winowajców nigdy nie jest upubliczniana⁷⁰. Trudno jednak się dziwić, że tak wielu oszustów naukowych działa bezkarnie, jeśli istnieje niewielka szansa, że zostaną zauważeni, a jeszcze mniejsza, że nawet jeśli zostaną złapani, dowie się o tym większa liczba osób. Pierwszą zmianą mogłoby być po prostu to, że powinna być wymieniana z imienia i zawstydzana większa liczba osób, które dopuścili się niewłaściwego postępowania naukowego⁷¹.

Zachęty dla uniwersytetów, aby to robiły, nie są oczywiście szczególnie silne, dlatego innym pomysłem jest powstrzymanie ich od oceniania pracy ludzi z własnego podwórka. Na tym froncie widać już pewne postępy. Na przykład widząc, jak bardzo Instytut Karolinska skompromitował się sprawą przeszczepu tchawicy Macchiariniego, w 2019 roku szwedzki rząd przyjął ustawę, która uniemożliwiała uniwersytetom samodzielne badanie przypadków niewłaściwego postępowania badawczego, przekazując odpowiedzialność nowej, niezależnej agencji rządowej⁷².

⁷⁰ W niektórych krajach wynika to częściowo z przepisów dotyczących prywatności. Ch. Seife, *Research Misconduct Identified by the US Food and Drug Administration: Out of Sight, Out of Mind, Out of the Peer-Reviewed Literature*, „JAMA Internal Medicine” 2015, 175, nr 4, s. 567–577, <https://doi.org/10.1001/jamainternmed.2014.7774>. Zob. także M. Robinson, *Canadian Researchers Who Commit Scientific Fraud Are Protected by Privacy Laws*, „The Star”, 12 lipca 2016, <https://www.thestar.com/news/canada/2016/07/12/canadian-researchers-who-commit-scientific-fraud-are-protected-by-privacy-laws.html>.

⁷¹ I. Oransky, A. Marcus, *Governments Routinely Cover up Scientific Misdeeds. Let's End That*, „STAT News”, 15 grudnia 2015, <https://www.statnews.com/2015/12/15/governments-scientific-misdeeds/>.

⁷² C.Y. Hou, *Sweden Passes Law For National Research Misconduct Agency*, „Scientist”, 10 lipca 2019, <https://www.the-scientist.com/news-opinion/sweden-passes-law-for-national-research-misconduct-agency-66129>.